

Державне регулювання інноваційної діяльності

1. Суть та інструменти інноваційної політики

Державна інвестиційна політика – складова економічної політики, що проводиться державою у вигляді становлення структури та масштабів інвестицій, напрямів їх використання, джерел отримання інвестиційних ресурсів. Слід зазначити, що нормативно-правова база регулювання інвестиційних процесів в Україні не передбачає використання терміна «інвестиційна політика». Законом України «Про інвестиційну діяльність» передбачено для означення відповідного явища поняття «державного регулювання інвестиційної діяльності».

Комплекс структур і механізмів, які забезпечують одержання, накопичення науково-технічних знань у країні й умови їх використання, складають **національну систему нововведень**.

У сучасних умовах сформувалися три головні типи моделей науково-інноваційного розвитку країн:

1. Країни з високим інноваційним коефіцієнтом, які орієнтуються на лідерство в наукових дослідженнях, реорганізацію великомасштабних цільових проектів, що охоплюють усі стадії інноваційного процесу (США, Великобританія, Франція). У цих країнах формується інноваційний тип суспільства.
2. Країни, орієнтовані на поширення нововведень шляхом створення сприятливого науково-технічного середовища (Німеччина, Швеція, Швейцарія).
3. Країни, що стимулюють інноваційним шляхом розвиток інноваційної структури, яка забезпечить сприйнятливість досягнень світового науково-технічного процесу. Такі держави, як Японія, Південна Корея координують дії різних секторів у сфері науки та технологій.

Україна взяла на себе великі зобов'язання перед світовою спільнотою, підписавши в 1992 р. у Ріо-де-Жанейро концепцію сталого розвитку в XXI ст. — Декларацію Ріо. Тому нагальною проблемою є розроблення політики сталого інноваційного розвитку держави й побудови економічного механізму її забезпечення та реалізації в ринкових умовах.

Термін “інноваційна політика” широко використовується з 1967 року, коли він був використаний у доповіді “Технологічні нововведення: управління та умови здійснення”, підготовленій Міністерством торгівлі США. Інноваційна політика є більш широким поняттям ніж науково-технічна, оскільки об'єднує науку, техніку, підприємництво, економіку та управління.

Інноваційна політика - комплекс принципів та взаємопідтримуючих економічних, правових, організаційних і соціальних методів планування, стимулювання, регулювання та контролю процесів інноваційної діяльності в науково-технічній та виробничій сферах. Інноваційна політика - це система науково-технічних, виробничих, управлінських, організаційних, фінансових та інших заходів з ініціювання інноваційних процесів та підвищення їх економічної та соціальної ефективності.

Основним завдання державних органів є визначення мети інноваційної політики, основних принципів її здійснення, а також механізму реалізації відповідних заходів.

Метою інноваційної політики провідних країн світу є сприяння розвитку науки й техніки, підвищення інноваційної активності, що забезпечує конкурентоспроможність національної продукції на світовому ринку, обороноздатність країни, покращує екологічну ситуацію, а також сприяє розвитку венчурного довгострокового бізнесу. Виходячи з цієї мети, **державою визначає пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності та обирає основні шляхи підтримки підприємств, які працюють над**

виконанням державних інноваційних програм.

Пріоритетні напрями — це тематичні сфери науки і техніки, які мають першочергове значення для досягнення перспективних і поточних цілей соціально-економічного розвитку. Вони формуються під впливом національно-економічних, політичних, екологічних та інших чинників. Залежно від масштабу вирізняються глобальні (загальносвітові), міжнародні (система країн) і національні (окремі країни) пріоритети розвитку науки й техніки.

Пріоритетні напрями деталізуються в переліку критичних технологій, які мають міжгалузевий характер, при цьому ураховується їх вплив на конкурентоспроможність продукції, якість життя, поліпшення екологічної ситуації.

Інноваційна політика є важливою частиною державної економічної політики, але разом з тим має самостійний характер і є динамічним інструментом державного господарювання та підприємництва.

Інноваційна політика спрямована на створення сприятливих умов для розвитку інноваційних процесів; на концентрацію фінансових ресурсів на пріоритетних напрямках науки, зменшення ризику приватних компаній у процесі розробки нової високотехнологічної продукції; складання комплексних прогнозів національного інноваційного розвитку; формування цільових науково-технічних програм; створення ринку для нововведень, скорочення витрат фірм, що здійснюють НДДКР; на поширення науково-технічних знань як найважливішого економічного ресурсу.

Умовно виділяють чотири варіанти інноваційної політики, які в різні періоди та в різних поєднаннях були пріоритетними в промислово розвинутих країнах:

- політика “технологічного поштовху” - виходить з того, що пріоритетні напрямки розвитку науки та техніки визначає держава, володіючи необхідними матеріальними ресурсами, експертизою та інформаційним забезпеченням, а засобами її реалізації є державні програми, крупні капіталовкладення та інші прямі форми державної участі (СРСР, США в 40-50-х роках, в різні періоди Франція, Великобританія);
- політика ринкової орієнтації - визначає провідну роль ринкового механізму в розподілі ресурсів і виборі напрямків розвитку науки та техніки, передбачає обмежену роль держави в стимулюванні наукової сфери та прямому регулюванні інновацій, створення економічного клімату та інформаційного середовища для нововведень (Японія, Німеччина, з 70-х років США);
- політика соціальної орієнтації – передбачає певне соціальне регулювання наслідків НТП. А процес прийняття рішень базується на широкому соціально-політичному консенсусі із залученням громадськості (окремі елементи використовуються різними країнами);
- радикальна інноваційна політика – спрямована на зміну економічної структури господарського механізму, вона передбачає значний вплив інновацій на зміни галузевої структури, на взаємодію господарюючих суб’єктів, на рівень життя тощо, її засобами є нові форми організації та механізми управління розвитком науки та техніки (Японія, деякі елементи використовує Франція).

Формування та реалізація інноваційної політики базується на створенні такої системи, яка дозволить у найкоротші терміни та з високою ефективністю використовувати інтелектуальний та технічний потенціал держави як факторів досягнення поточних і перспективних цілей.

Економічна та соціальна роль держави та регіонів, обмеженість ринкових механізмів як середовища продукування і розповсюдження інновацій, у сучасному суспільстві визначає функції як загальнодержавних, так і регіональних органів у інноваційній сфері.

2. Методи реалізації інноваційної політики

Досягнення мети та виконання завдань інноваційної політики здійснюються через застосування конкретних методів її реалізації, арсенал яких достатньо широкий.

У кожній країні є свої особливості державного регулювання інноваційного процесу, зумовлені структурою галузей господарства, стратегією розвитку, впливом надбудовчих чинників на продуктивні сили. Водночас можна виділити загальні методи впливу держави на інноваційну діяльність бізнесу, що в тих чи інших формах застосовуються в більшості промислово розвинених країнах.

За ознакою форми дії на інноваційний розвиток економіки весь арсенал цих методів поділяється на методи прямого та непрямого регулювання.

Суть **методів прямого регулювання** полягає в тому, що держава бере на себе ініціативу у виборі пріоритетів науково-технічного розвитку, фінансування та стимулювання розроблення важливих національних інноваційних програм. При цьому чинник часу набуває стратегічного характеру. НДДКР потребують не тільки великих фінансових витрат, а й стають ризикованішими й утримати технологічну монополію фірмам не завжди вдається. Щоб швидше використати ринковий потенціал, держава стимулює міждержавну, галузеву, міжфірмову координацію та кооперацію інноваційної діяльності. Такої стратегії дотримуються Франція, Нідерланди, Японія.

Методи непрямого регулювання створюють економічні та правові умови для прискорення інноваційного розвитку, проте це не означає, що такі умови мають бути однакові для всіх галузей розвитку науки і техніки. Держава може їх диференціювати відповідно до пріоритетних напрямів та програм. Але головне, щоб у межах кожного напрямку чи програми наукові, дослідні та проектні організації мали однакові економічні й правові умови діяльності, що сприятиме розвитку конкуренції між ними.

Закони є правовим фундаментом розвитку інноваційного бізнесу в будь-якій країні. Кожна держава по-своєму комбінує таку їх кількість, щоб забезпечити інноваційну діяльність на принципах довгостроковості та економічної зацікавленості підприємців. Це закони про патенти, товарні знаки, авторське право, антитрестівське законодавство, пільгові кредити, закони, що передбачають можливість примусового ліцензування технологій, про стимулювання інвестицій у венчурний бізнес і багато інших. Однак ці закони належною мірою не забезпечували ефективність інноваційної діяльності. Тому у 80—90-х роках у всіх країнах приймається ще ряд важливих законодавчих актів. Так, у США для стимулювання технологічних нововведень був прийнятий закон Стівенсона-Уайдлера «Про технологічні нововведення», у якому передбачено заходи щодо створення спеціальних організацій у рамках апарату виконавчої влади з метою вивчення та стимулювання промислових інновацій, сприяння в обміні науковим і технічним персоналом між університетами, промисловістю та федеральними лабораторіями, заохочення приватних осіб і корпорацій у розвитку науки й техніки.

Закон зобов'язував державні органи і доручав адміністрації допомагати підприємствам малого бізнесу одержувати урядові контракти на дослідження та розробки з використанням усіх переваг і пільг, які це дає. Державою були прийняті: Програма інноваційних досліджень малого бізнесу (SBIR) і Програма передавання технологій малого бізнесу (STTR), центральним пунктом яких є розширення фінансових можливостей підтримки інноваційного процесу, який відбувається у дослідних неприбуткових організаціях.

На рис.2 наведені загальні методи реалізації державної інноваційної політики.

Рис.2. Методи державного стимулювання інноваційної діяльності

До прямих методів реалізації інноваційної політики належить бюджетне фінансування. Фундаментальні дослідження в усіх розвинених країнах світу здійснюються, головним чином (на 80 %), за рахунок держави. Однак з просуванням НДДКР до завершення все більша їх частина переноситься у приватний сектор, і фірми починають брати дедалі більшу участь у його фінансуванні.

Державні науково-технічні програми є одним з методів планування науково-технічного розвитку в промисловості. Це документ, у якому визначено ресурси, виконавців та строки здійснення комплексу заходів, спрямованих на вирішення науково-технічних проблем. За умов ринкової економіки вони мають індикативний характер, оскільки містять планові завдання державним установам, державні замовлення приватним науково-дослідним і проектним організаціям, а також прогнози розвитку наукових досліджень і проектних робіт у приватному секторі економіки.

Державне замовлення в науково-технічній сфері забезпечує економічно вигідні умови для участі наукових, дослідних і проектних організацій у розвитку

фундаментальних досліджень, розробленні та освоєнні принципово нових технологій і видів продукції. Державне замовлення укладається відповідно до державних науково-технічних програм на контрактній основі. Воно забезпечується фінансуванням, підтримується матеріально-технічними ресурсами і видається виконавцям на конкурсних засадах. Важливим моментом під час проведення конкурсів на одержання державного замовлення в науково-технічній сфері є забезпечення гласності щодо умов проведення, учасників і підсумків конкурсів.

Наступним методом державного стимулювання НДДКР є субсидії, що виділяються спеціальними науковими організаціями, які утворюються за рахунок пайових внесків чи бюджету державних відомств. Широко відомі такі фонди, як Національний науковий фонд (ННФ) і Національний інститут здоров'я (НІЗ) у США. Вони використовують затверджені конгресом кошти переважно на надання субсидій за індивідуальними дослідницькими проектами їх безпосереднім виконавцям — ученим, інженерам, винахідникам, а не установам, де вони працюють.

Для одержання субсидій фахівцю необхідно обґрунтувати значущість пропонованої ним нової наукової ідеї, стисло викласти на письмі її суть, розрахувати можливий ефект і кошторисну вартість робіт, дати перелік устаткування та послуг технічного персоналу для реалізації ідеї. Цей документ є підставою для надання йому необхідних коштів. Дослідники, що одержали субсидії, мають можливість запрошувати для виконання своїх тем кваліфікованих фахівців з університетів, коледжів, незалежних неприбуткових інститутів, наукових центрів. Формально будь-який американський учений має право звернутися у федеральне відомство за субсидією для проведення наукового дослідження терміном до одного року.

Серед непрямих методів, що стимулюють інноваційний розвиток, основними є:

- податкові пільги;**
- система прискореної амортизації основного капіталу;**
- патентна політика;**
- зовнішньоторговельна політика;**
- антитрестівська політика.**

4. Напрямки державного стимулювання інноваційної діяльності

Інноваційна політика у різних країнах світу має свою специфіку і реалізується відповідно до визначених напрямів (табл. 1), які можуть бути взяті за основу для реалізації інноваційної політики регіонального розвитку в Україні.

Таблиця 1

Основні напрями державної інноваційної політики країн світу

	Специфіка	Країни
Оптимізація структури національної інноваційної системи	Оптимізація державної системи керування й планування у сфері інновацій	Японія, Норвегія, Індія, Чилі
	Оптимізація державного фінансування науки й інноваційної сфери	США, Франція, Великобританія, Данія, Норвегія, Швеція, Тайвань,
	Розвиток фундаментальних досліджень	Великобританія, Швеція, Словенія
Стимулювання інноваційної кооперації бізнесу й науки всередині країни	Стимулювання симетричного зближення університетів і корпорацій	США, Фінляндія
	Великі державні вкладення в науку й інноваційну сферу й залучення національного приватного капіталу	Ізраїль, Фінляндія
	Стимулювання інноваційної активності приватного сектора із залученням іноземних капіталів в інноваційну сферу	Великобританія, Ірландія, Китай, Корея, Малайзія, Індія, Ізраїль
	Стимулювання інноваційної ініціативи наукового сектора	Німеччина, Японія, Нова Зеландія, Данія
Інтеграція в міжнародні інновації	Комплексна інтеграція	Фінляндія, Ізраїль, Нідерланди, Китай
	Технологічна спеціалізація	Корея, Малайзія, Сінгапур, Тайвань, Індія
Налагодження внутрішніх інновацій	Створення особливих умов для утворення зв'язків в інноваційній сфері	США, Норвегія, Ірландія
	Стимулювання ініціативи національних регіонів	Франція, Німеччина, Фінляндія
Формування національної інноваційної системи	Реструктуризація державного сектора науки	Болгарія, Польща, Литва
	Ініціювання інтеграції науки й утворення	Латвія, Естонія, Чехія
	Залучення малого й середнього бізнесу в інноваційну сферу	Румунія, Чехія, Словаччина, Латвія, Естонія, Туреччина, Чилі
	Визначення пріоритетних експортних напрямів в області високих технологій	Чехія, Румунія, Чилі, Туреччина

Водночас слід наголосити на тому, що з досвіду охарактеризованих країн відомо, що інновації на ранніх стадіях не цікавлять приватних інвесторів, їхній інтерес підсилюється тільки тоді, коли результати НДДКР уже реалізовані в нових продуктах, технологіях або послугах. Найважливішим напрямком державного стимулювання інноваційної діяльності є широке використання податкових і амортизаційних пільг для підвищення інвестиційної активності в країні (табл.3.2).

Податкові та амортизаційні пільги в розвинутих країнах

Країни	Види пільг
США	«Інвестиційний податковий кредит» - знижка з податку на прибуток встановлена в розмірі від 6 до 10% загальної вартості капітальних вкладень у машини й устаткування.
США, Італії, Великобританії, Канаді, Бельгії, Швеції	Законодавством дозволено віднімати з оподатковуваного податком доходу поточні витрати на НДДКР.
Австралія	З 1985 року компанії отримали право на знижку податкової бази в розмірі 150% від обсягу здійснених ними витрат на НДДКР.
США ("податковий кредит на приріст НИОКР"), Франція ("дослідницький податковий кредит")	Податкові знижки У США розмір такої знижки складає 20%, у Франції - 50%, у Японії - 20%, у Канаді - 30%.
Швеція	База оподаткування може бути скорочена на 50%, якщо компанія до сплати податків переведе частину прибутку в резерв для інвестицій на спеціальний безпроцентний рахунок у Центральному державному банку. Уряд контролює, щоб ці кошти використовувалися тільки на будівництво, купівлю устаткування, нагромадження матеріальних запасів чи розвиток експорту.
Великобританії.	Усі витрати на наукові дослідження підлягають повному відрахуванню з валового доходу компанії.
США	З 1981 року встановлено трирічний термін амортизації устаткування що використовується компаніями для НДДКР, для перевірки і налагодження дослідних зразків і для вдосконалення технології виробництва.
Великобританії.	Англійським компаніям дозволене списання повної вартості технічно нового устаткування в перший рік його функціонування.
Німеччина	В перший рік може бути списане до 40% витрат на придбання устаткування, приладів та іншого майна, що використовується для НДДКР.
Японії,	Дозволяється списувати до 30% вартості машин і устаткування, а також до 15% вартості споруд у рік їхньої експлуатації.

Таблиця. Заходи державної підтримки інновацій в країнах світу

№	Заходи	Місце реалізації
1.	Право державних науково-дослідних інститутів бути учасниками (акціонерами, засновниками) комерційних інноваційних компаній	Данія, Іспанія, Норвегія, Франція, Швеція
2.	Стимулювання створення спільних підприємств науковими інститутами та бізнесовими колами	Великобританія, Німеччина, Данія, Ірландія, КНР, США, Франція, Швеція
3.	Стимулювання застосування інноваційних технологій на рівні малих і середніх підприємств	Великобританія, КНР, США, Франція
4.	Стимулювання діяльності організацій-посередників між бізнесом і творцями інноваційних технологій	Німеччина, Великобританія, ЄС, КНР, США, Швеція
5.	Підтримка технопарків і технологічних інкубаторів	Німеччина, Данія, Індія, КНР, Швеція
6.	Пряме фінансування інноваційних підприємств (гранти, позики на пільгових умовах, інші програми фінансування)	Великобританія, Німеччина, Данія, ЄС, Індія, КНР, Норвегія, США, Франція, Швеція
7.	Фінансова підтримка венчурних підприємств в інноваційних сферах	Німеччина, Греція, ЄС, Індія, Норвегія, Швеція
8.	Стимулювання патентування	Німеччина, США, Франція, Швеція
9.	Підтримка авторів-розробників за допомогою додаткових виплат працівникам при комерційному використанні їхніх винаходів	Греція, Данія, КНР, Норвегія, Франція
10.	Дозвіл державним службовцям - співробітникам державних науково-дослідних інститутів - брати участь у комерційній діяльності по впровадженню наукових розробок (працювати за сумісництвом, володіти акціями, брати участь в управлінні компаніями)	Великобританія, Греція, Данія, КНР, Франція
11.	Податкові пільги інноваційним підприємствам	Великобританія, Німеччина, Греція, Індія, Ірландія, Іспанія, КНР, Норвегія, Польща, США, Франція
12.	Віднесення інноваційної політики до компетенції спеціально створених державних органів	Великобританія, Данія, ЄС, Ірландія, Франція, Швеція, Норвегія
13.	Інформаційна та методична підтримка учасників інноваційної діяльності (створення інформаційних ресурсів, які роз'яснюють порядок отримання грантів, створення спеціальних банків даних запатентованих винаходів і т.п.)	Великобританія, Німеччина, ЄС, КНР, США, Швеція

Приклад. У США і Японії з податку на прибуток компанії знімається 20 %, а у Франції 30 % приросту від витрат на наукові дослідження й експериментальні розробки. У Франції існує податкова знижка в розмірі 25 %, але не більш 1 млн франків від суми витрат фірм, пов'язаних із здійсненням програм підготовки кадрів на виробництві.

У Німеччині компаніям надаються субсидії, що не оподатковуються податком на дослідні роботи, у розмірі від 7 до 15 % суми на НДДКР, якщо проект пов'язаний з вишукуванням нових джерел енергії [22, 109, ПО].

Податкова економія збільшує розмір фінансування інновацій, що сприяє

оновленню виробництва, розробці і впровадженню на ринок нових видів продукції. Податкове стимулювання інноваційної діяльності доповнює і розширює ринковий механізм регулювання процесів відтворення. Податкові й амортизаційні пільги - це набір державних заходів, зорієнтованих на створення сприятливого економічного клімату шляхом зниження податкового тягара для підвищення швидкості відновлення основних фондів, зростання витрат на НДДКР, впровадження у виробництво науково-технічних нововведень. Підраховано, що в цілому в США амортизаційні і податкові пільги покривають від 10 до 20% загальної величини витрат на НДДКР, а сума, що залишається в результаті зниження податків у розпорядженні компаній, складає щорічно близько 20 млрд. дол.

У 80-ті роки в США застосовано ряд заходів щодо непрямой підтримки кооперації університетів і промислового капіталу. Так, внески учасників корпорацій у такі інноваційні структури (партнерства з обмеженою відповідальністю), не враховуються при оподатковуванні прибутку. Доходи, отримані партнерами від реалізації результатів НДДКР, обкладаються не прибутковим податком, а податком зі збільшення капіталу від операцій з цінними паперами, який більш ніж удвічі менший.

Узагальнимо податкові пільги, які застосовуються в розвинутих капіталістичних країнах для стимулювання інноваційного процесу:

- податковий кредит, тобто відстрочка податкових платежів у частині витрат з прибутку на інноваційні цілі;
- зменшення прибутку на приріст інноваційних витрат;
- "податкові канікули" протягом декількох років на прибуток, отриманий від реалізації інноваційних проектів;
- пільгове оподаткування дивідендів юридичних і фізичних осіб, отриманих по акціях інноваційних організацій;
- зв'язок надання пільг з пріоритетністю проектів;
- пільгове оподаткування прибутку, отриманого від використання об'єктів інтелектуальної власності;
- зниження ставок податку на частину прибутку, спрямовану на НДДКР;
- зменшення оподаткованого прибутку на суму вартості приладів і обладнання, які передаються вузам, науково-дослідним інститутам та іншим інноваційним суб'єктам;
- вирахування з оподаткованого прибутку внесків у добродійні фонди, діяльність яких пов'язана з фінансуванням інновацій;
- зарахування частини прибутку інноваційної організації на спеціальні рахунки з наступним пільговим оподаткуванням у випадку використання на інноваційні цілі.

Найголовніше, на наш погляд, те, що **право на отримання податкової пільги настає автоматично**, його не потрібно доводити й обґрунтовувати у вищих інстанціях чи доводити податковому інспектору, - **воно закріплене законодавчо**.

Іншим важливим заходом стимулювання інновацій є **амортизаційне регулювання і в перше чергу - прискорена амортизація для підприємств**, які фінансують НДДКР та які використовують їх результати. Фактична цінність прискореної амортизації для підприємства - відстрочка погашення зобов'язань по податку на прибуток, оскільки в перші роки значна частина прибутку спрямовується на покриття витрат по амортизації і, отже, уникає оподаткування.

Відкладений податок в умовах ринкової економіки означає безпроцентну позику, надану платникові податку державним бюджетом.

На практиці застосовуються два основних способи прискореної амортизації: штучне скорочення тривалості періоду амортизації та застосування підвищених коефіцієнтів амортизації у перші роки, але зі зниженням у наступні роки.

Окрім податкових пільг, у початковий період експлуатації устаткування

прискорена амортизація дозволяє компенсувати зростання витрат на ремонтне обслуговування в другій половині терміну служби за рахунок більш низьких відрахувань на реновацію.

У США скорочення термінів амортизації дозволяє американським корпораціям вивільнити до 50 млрд. дол. у рік за рахунок прискореного списання балансової вартості свого основного капіталу. У таких країнах, як Німеччина, Франція, Великобританія, Бельгія, Італія вирішальну роль у стимулюванні інвестицій у пріоритетні галузі промисловості відіграють не податкові знижки, а амортизаційна політика. Законодавства цих країн передбачають особливий пільговий порядок амортизації устаткування, яке застосовується в технічно провідних галузях, а також устаткування, яке використовується компаніями для НДДКР.

4. Інноваційна стратегія держави

Інноваційна стратегія держави - це набір правил і норм, що визначають процедуру зміни системи відбору і реалізації нововведень відповідно до суспільної орієнтації розвитку. Надзадача інноваційної стратегії - максимально можливий ступінь гармонізації інтересів учасників інноваційного процесу. Досвід високорозвинених країн, що домоглися успіхів у реалізації нововведень, випуску й експорту наукомісткої продукції, дозволяє виділити такі типи стратегій розвитку інноваційної політики, що представляють інтерес для економіки України.

Стратегія «переносу» полягає у використанні наявного закордонного науково-технічного потенціалу і перенесенні нововведень у власну економіку. Ця стратегія була використана в першу чергу Японією в післявоєнний період, коли в таких високорозвинених країнах як США, Англія, Франція, Росія закупувалися ліцензії на вискоелективні технології для освоєння виробництва новітньої продукції, яка користувалася попитом за кордоном з наступним створенням і розвитком власного науково-технічного і науково-виробничого потенціалу, що забезпечив надалі весь інноваційний цикл - від фундаментальні дослідження і розробок до впровадження інновацій і реалізації усередині країни і на світовому ринку.

Стратегія «запозичення» полягає в тому, що спираючись на дешеву робочу силу і використовуючи частину власного науково-технічного потенціалу освоюється виробництво продукції, яка раніше вироблялася в розвинутих індустріальних країнах з наступним нарощуванням власного інженерно-технічного супроводу виробництва і відродженням науково-технічного потенціалу, здатного проводити власні науково-дослідницькі і дослідно-конструкторські роботи і, використовуючи поєднання державної і ринкової форм економіки, забезпечувати активізацію інноваційної діяльності. Така стратегія прийнята в Китаї й у країнах Південно-Східної Азії. Класичний приклад - створення конкурентноздатної Південнокорейської автомобільної промисловості, вискоелективних засобів обчислювальної техніки, побутової електроніки.

Стратегія «нарощування», якої дотримуються високорозвинені країни, у першу чергу, США, Англія, ФРН, Франція, полягає в тому, що з використанням власного науково-технічного потенціалу, залученням закордонних вчених і конструкторів, інтегруванням фундаментальної науки університетів і прикладної фірмової науки, постійно створюється новий продукт, високі технології які реалізуються у виробництві й у соціальній сфері, тобто відбувається постійне нарощування інновацій.

Україна повинна вибрати власну стратегію активізації інновацій, що спиралася б на наявний інтелектуальний потенціал і науково-технічні ресурси. Стратегія «переносу», очевидно, не може бути реалізована, тому що, з одного боку, придбання ліцензій вимагає значних фінансових витрат, з іншого боку, країні, у якої є значний науково-технічний і виробничий потенціал, не будуть продані ліцензії на виробництво вискоелективної чи продукції високіх технологій. Така стратегія може привести до повної залежності від високорозвинених країн, а це - загроза національній безпеці. У цьому зв'язку можуть бути використані елементи стратегії «запозичення», при якій організуються спільні підприємства по виробництву конкурентноздатної продукції з її реалізацією усередині країни і на зовнішньому ринку, використовуючи ті економічні ніші, у яких уже реалізує свою подібну продукцію партнер по спільному виробництву. Такі процеси вже почалися в Україні в сфері спільного виробництва побутової, відео- та аудіо- техніки.